

Ο Παντελής Πρεβελάκης (Ρέθυμνο, 18 Φεβρουαρίου 1909 - Αθήνα, 15 Μαρτίου 1986) ήταν κρητικός λογοτέχνης και καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Καλλιέργησε όλα σχεδόν τα είδη της λογοτεχνίας, συγγραφόντας πεζά, ποιητικά και θεατρικά έργα. Διακρίθηκε επίσης στην δοκιμιογραφία και στη συγγραφή επιστημονικών συγγραμμάτων στην ιστορία της τέχνης, ειδικά στην τέχνη της Ιταλικής Αναγέννησης. Είναι όμως περισσότερο γνωστός ως ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της πεζογραφίας της Γενιάς του '30.

Βίος

Γεννήθηκε τον Φεβρουάριο του 1909 στο Ρέθυμνο. Εκεί έζησε μέχρι 17 ετών. Το 1926 μετακόμισε στην Αθήνα και γράφτηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το

Πρεβελάκης Παντελής

Συντάχθηκε απο τον/την RethymnoGuide.gr | News |

Τετάρτη, 21 Απρίλιος 2010 20:42 - Τελευταία Ενημέρωση Παρασκευή, 16 Μάρτιος 2018 15:24

1928 μεταγράφηκε στη Φιλοσοφική Σχολή και το 1930 αναχώρησε για σπουδές στο Παρίσι. Εκεί φοίτησε στη Σχολή Γραμμάτων της Σορβόννης και στο Ινστιτούτο Τέχνης και Αρχαιολογίας.

Μετά της επιστροφή του στην Ελλάδα το 1932 ασχολήθηκε με τη διδακτορική διατριβή του, που υποβλήθηκε το 1935 στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Παράλληλα διεκδίκησε την έδρα της Ιστορίας της Τέχνης στο ίδιο Πανεπιστήμιο και την ίδια χρονιά εξελέγη στην έδρα Ιστορίας της νεότερης Τέχνης, ο διορισμός του όμως δεν εγκρίθηκε για πολιτικούς λόγους.

Το 1937 διορίστηκε στη Διεύθυνση Καλών Τεχνών του Υπουργείου Παιδείας, το 1938 άρχισε να διδάσκει στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου και το 1939 εξελέγη καθηγητής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών.

Στον πόλεμο του 1940 υπέβαλε δύο φορές το αίτημα να καταταγεί ως εθελοντής, αλλά απορρίφθηκε. Εξέφρασε όμως με τον δικό του τρόπο την αντίστασή του: αγωνίστηκε για τη διάσωση των εκθεμάτων των Μουσείων και διέκοψε τη δημοσιοποίηση έργων του.

Μετά τον πόλεμο συνέχισε την ακαδημαϊκή διδασκαλία και την πνευματική και πολιτιστική δραστηριότητα. Κατά τη διάρκεια της επταετίας αρνήθηκε διάφορες θέσεις και διακρίσεις που του απένειμε η δικτατορική κυβέρνηση και διέθετε τα νέα έργα του εκτός εμπορίου (Νέος Ερωτόκριτος, Αντίστροφη Μέτρηση).

Το 1977 βραβεύθηκε με το Αριστείο Γραμμάτων της Ακαδημίας Αθηνών και την ίδια χρονιά έγινε ακαδημαϊκός.

Πέθανε στην Αθήνα το 1986.

Το έργο

Ο Παντελής Πρεβελάκης πρωτοεμφανίστηκε στη λογοτεχνία ως ποιητής, το 1928, με το

επύλλιο Στρατιώτες, που αναφέρεται στους κρητικούς στρατιώτες που πολέμησαν στην Μικρασιατική εκστρατεία. Την ίδια χρονιά δημοσίευσε και το δεύτερο έργο του, θεατρικό αυτή τη φορά, το μονόπρακτο Ο μίμος. Τα επόμενα χρόνια ως το 1937 διέκοψε προσωρινά τη λογοτεχνική του δράση: ήταν τα χρόνια που σπούδαζε στο Παρίσι (1930-1932), εκπονούσε τη διδακτορική διατριβή του και προσπαθούσε να αποκατασταθεί επαγγελματικά στο Πανεπιστήμιο. Κατά το διάστημα εκείνο εξέδωσε τις μελέτες Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (1930) και Δοκίμιο γενικής εισαγωγής στην ιστορία της τέχνης (1934).

Το 1937 πραγματοποίησε συγγραφική στροφή προς την πεζογραφία, με Το χρονικό μιας Πολιτείας. Έκτοτε ασχολήθηκε συστηματικά με τον πεζό λόγο και έγραψε συνολικά 11 μυθιστορήματα, δεν εγκατέλειψε όμως ούτε την ποίηση ούτε το θέατρο: δημοσίευσε άλλες τρεις ποιητικές συλλογές και την ποιητική σύνθεση Νέος Ερωτόκριτος και 9 θεατρικά έργα.

Το πεζογραφικό έργο

Το πρώτο έργο του Πρεβελάκη ήταν η μυθιστορία Το χρονικό μιας Πολιτείας, ένα οδοιπορικό στο Ρέθυμνο των ετών 1898-1924, με κύριο χαρακτηριστικό τη νοσταλγία για μια γοητεία που δεν υπάρχει πια. Το επόμενο μυθιστόρημά του, Ο θάνατος του Μέδικου (1939), είναι το μόνο έργο του που δεν διαδραματίζεται στην Κρήτη. Τοποθετείται στην Φλωρεντία την εποχή της Αναγέννησης και πραγματεύεται το θέμα του θανάτου ως προσωπικής επιλογής και πράξης εκδήλωσης της ατομικής ελευθερίας.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου δεν δημοσίευσε κανένα έργο, όμως επεξεργάστηκε τα επόμενα έργα, το Παντέρμη Κρήτη και την τριλογία Ο Κρητικός. Η Παντέρμη Κρήτη 1866. Δεν πρόκειται βέβαια για ιστορική έρευνα, παρ' όλο που στο τέλος του έργου παρατίθεται βιβλιογραφία, αλλά για λογοτεχνική ανασύνθεση των ιστορικών γεγονότων. Η τριλογία Ο Κρητικός (1948-1950) μπορεί να θεωρηθεί ως οργανική συνέχεια της Παντέρμης Κρήτης. Το πρώτο μέρος της τριλογίας, Το δέντρο, παρουσιάζει τον κεντρικό ήρωα, τον Κωνσταντή, από τη γέννησή του ως την ενηλικίωσή του. Το δεύτερο μέρος, Η πρώτη λευτεριά, αναφέρεται στα γεγονότα των χρόνων 1895-1898, που οδήγησαν στην εγκαθίδρυση του καθεστώτος αυτονομίας της νήσου (αυτό συμβολίζει και ο τίτλος). Το τρίτο μέρος, Η πολιτεία, παρουσιάζει τις προσπάθειες των Κρητών να οργανώσουν τη διακυβέρνηση και να διευρύνουν και τα γεγονότα τα σχετικά με το Κίνημα του Θερίσου

(δημοσίευση το 1945) είναι, όπως αναφέρει και ο υπότιτλος, χρονικό της κρητικής εξέγερσης του

Η επόμενη τριλογία του, Δρόμοι της δημιουργίας, είναι απεικόνιση της πνευματικής πορείας του ίδιου του συγγραφέα. Στο πρώτο μέρος, Ο Ήλιος του Θανάτου, ο ήρωας Γιωργάκης μεγαλώνει μαζί με τη θεία του, τη θεία-Ρουσάκη και η προσωπικότητά του διαμορφώνεται υπό την επίδραση της θείας αλλά και ενός διανοούμενου, του Λοΐζου Νταμολίνου. Τα δύο αυτά άτομα εκπροσωπούν δύο αντίθετες κοσμοθεωρίες. Η θεία-Ρουσάκη, που είναι ένας από τους πιο ενδιαφέροντες χαρακτήρες των μυθιστορημάτων του Πρεβελάκη, είναι η αυθεντική έκφραση της λαϊκής σοφίας, ενώ ο μηδενιστής Νταμολίνος εκπροσωπεί την εγγράμματη σοφία, η οποία δεν έχει πάντα θετικές επιδράσεις στην ψυχοσύνθεση του ανθρώπου. Το δεύτερο μέρος της τριλογίας, Η κεφαλή της Μέδουσας, παρουσιάζει τον ήρωα στην Αθήνα, αντιμέτωπο με την ιδεολογική κρίση του μεσοπολέμου (που παρουσιάζεται συμβολικά ως «κεφαλή της Μέδουσας»). Ο ήρωας αντιμετωπίζει την κρίση με μόνο όπλο την καλλιτεχνική δημιουργία. Το τρίτο μέρος, Ο άρτος των Αγγέλων, με τον υπότιτλο «Περιπέτεια στην Ιθάκη», αφηγείται την επιστροφή του ήρωα στη γενέθλια γη (Ρέθυμνο, η προσωπική του «Ιθάκη») και την εσωτερική του κρίση.

Η τελευταία ημιτελής τριλογία Ερημίτες και αποσυνάγωγοι δεν παρουσιάζει την οργανική συνοχή των δύο προηγούμενων. Το πρώτο μέρος, Ο Άγγελος στο πηγάδι, ασχολείται με μεταφυσικά ζητήματα. Ο ήρωας, ένας δόκιμος μοναχός, δοκιμάζεται από την εσωτερική του κρίση και τον προβληματισμό του για την σχέση του με τους ανθρώπους, τον κόσμο και τον Θεό. Το έργο διαδραματίζεται κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας και οι δοκιμασίες του ήρωα αντιστοιχούν με τα Άγια Πάθη. Το δεύτερο μέρος της τριλογίας, Αντίστροφη μέτρηση, δημοσιεύτηκε και κυκλοφόρησε ιδιωτικά κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, το 1974. Ο ήρωας του βιβλίου είναι ένας καθηγητής Πανεπιστημίου, που την επομένη ημέρα του πραξικοπήματος ορκίζεται μπροστά στους φοιτητές του ότι εάν σε έναν χρόνο δεν αποκατασταθεί η δημοκρατία, θα αυτοκτονήσει. Ένα χρόνο μετά πραγματοποιεί την υπόσχεσή του, παρ' όλο που βρίσκεται αντιμέτωπος με το δίλημμα της επιλογής ανάμεσα στον έρωτα για μια φοιτήτριά του και την ηθική του δέσμευση. Κάποια από τα προβλήματα που τίγονται στο έργο είναι ο ρόλος του διανοούμενου και ο θάνατος ως προσωπική επιλογή και ως πράξη διαμαρτυρίας.

Εργογραφία

Ποίηση

- Στρατιώτες, επύλλιο (1928)
- Η γυμνή ποίηση (1939)
- Η πιο γυμνή ποίηση (1941)
- Ο Νέος Ερωτόκριτος (1973)

Πεζογραφία

- Το χρονικό μιας πολιτείας (1938)

- Ο θάνατος του Μέδικου (1939)
- Παντέρμη Κρήτη, Χρονικό του Σηκωμού του '66(1945)
- Η τριλογία του Κρητικού .Περιλαμβάνει τα έργα:
- Ο Κρητικός, Το δέντρο (1948)
- Ο Κρητικός, Πρώτη Λευτεριά (1949)
- Ο Κρητικός, Η Πολιτεία (1950)

- Οι δρόμοι της δημιουργίας. Τριλογία με τα έργα
- Ο ήλιος του θανάτου (1959)
- Η κεφαλή της Μέδουσας, Ένα έτος μαθητείας στον αιώνα μου (1963)
- Ο άρτος των αγγέλων. Περιπέτεια στην Ιθάκη (1966)

- Ερημίτες και αποσυνάγωγοι. Ημιτελής τριλογία με τα έργα
- Ο άγγελος στο πηγάδι. Μια Μεγαλοβδομάδα. (1970)
- Η αντίστροφη μέτρηση (1974)

Θέατρο

- Ο μίμος (1928)
- Μοναξιά (1937)
- Το ιερό σφάγιο (1952)
- Τα χέρια του ζωντανού Θεού (1955)
- Ο Λάζαρος (1954)
- Το ηφαιστειο (1962)
- Το χέρι του σκοτωμένου (1971)
- Δύο κρητικά δράματα, Η δεύτερη εντολή, Το τρελό αίμα (1974)
- Μουσαφिरαίοι στο Στεπαντσικόβο (1972)

Δοκίμιο

Εγγραψε πολλές μελέτες για θέματα καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά. Κάποιες από αυτές είναι:

- Ο ποιητής και το ποίημα της Οδύσσειας
- Ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος. Συνολική θεώρηση του έργου του.
- Άγγελος Σικελιανός. Τρία κεφάλαια βιογραφίας
- Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, ιστορική μονογραφία
- Ο Γκρέκο στη Ρώμη, δοκίμιο μορφολογίας
- Θεοτοκόπουλος, τα βιογραφικά.

Πρεβελάκης Παντελής

Συντάχθηκε απο τον/την RethymnoGuide.gr | News |

Τετάρτη, 21 Απρίλιος 2010 20:42 - Τελευταία Ενημέρωση Παρασκευή, 16 Μάρτιος 2018 15:24

πηγή πληροφοριών www.wikipedia.org

Ά□